

APUNTS DE MORFOLOGIA I SINTAXI, L'ANÀLISI DEL LLENGUATGE

Si escrivim un text, el primer que necessitarem seran paraules que anirem organitzat de manera lògica formant oracions, paràgrafs i, finalment, el text complet.

Quan analitzem un text podem fer-ho a diversos nivells. Fixem-nos en una oració ben senzilla:

El sol surt per l'est.

En un primer anàlisi ràpid podríem parlar del número de paraules que trobem en aquesta oració i segurament ens posaríem d'acord que n'hi ha sis. Aquestes sis paraules s'agrupen en diferents categories segons les seves característiques, les anomenades categories gramaticals:

El: article

sol: nom o substantiu

surt: verb

per: preposició

l': article EL, que per circumstàncies ortogràfiques s'escriu apostrofat.

est: nom o substantiu

Aquestes paraules, però, perquè tinguin sentit s'han d'ordenar d'una determinada manera. Si ens trobem *Surt el per sol est** veurem clarament que això no vol dir res. En canvi, ordenades adequadament tothom entén el missatge. Aquesta organització és el que anomenem sintaxi.

Entre la classificació de les paraules i l'oració trobem un estadi entremig. Són els sintagmes. Un sintagma és un grup de paraules que funciona junt en una oració. Així, en l'exemple anterior podríem separar clarament la frase de la següent manera: *El sol / surt per l'est*. *El sol* és un sintagma nominal (SN), mentre que *surt per l'est* és un sintagma verbal (SV).

Finalment, aquests sintagmes tenen una determinada funció en l'oració. *El sol* és el subjecte, mentre que *surt per l'est* és el predicat.

Pel que fa a les paraules individualment, segons la seva tipologia es poden classificar de següent manera:

CATEGORIES GRAMATICALS

PARAULES VARIABLES (poden tenir diferents formes pel masculí, femení, singular, plural, present, passat, futur...)

NOM O SUBSTANTIU: paraula variable (pot tenir masculí, femení, singular o plural) que designa un concepte. Ex. *ordinador, taula, amor, idea, cassola, pastís, persona, nom, llum, felicitat, amistat, amic...*

VERB: és una paraula variable (pot tenir forma de present, passat, futur...) que expressa una acció

que realitza un subjecte. També pot indicar l'estat d'un subjecte. Ex. *cantar, parlar, voler, saber, tenir, ser, estar, semblar...*

El verb pot ser:

copulatiu (*ser, estar, semblar...*)

predicatiu: *cantar, parlar, rentar, voler, tenir...*

pronominal: *rentar-se, anar-se'n, fer-se...*

ADJECTIU: És una paraula variable que expressa la qualitat d'un nom al qual sempre acompanya. Ex. *fosc, clar, alt, baix, gran, petit, blau, trist...*

DETERMINANT: és una paraula variable que acompanya un nom i li afegeix un matís de significat. Pot indicar el gènere, el nombre, la proximitat o llunyania, la quantitat, l'ordre en una sèrie, etc.

Els determinants poden ser:

articles: *el, la, els, les; un, una, uns, unes*

demonstratius: *aquest, aquesta, aquests, aquestes; aquell, aquella...*

possessius: *meu, teu, seu, nostre, vostre...*

quantitatius: *molt, poc, bastant, gaire...*

numerals: *un, dos, tres, quatre...; primer, segon, tercer...; un terç...*

indefinites: *qualsevol, altres...*

interrogatius: *quin, quina...*

PRONOM: és una paraula que substitueix un nom o un sintagma.

El pronoms poden ser:

personals forts: *jo, tu, ell, nosaltres, vosaltres, ells...*

personals febles: *em, et, es, els, les, hi...*

demonstratius: *aquest, aquell, això, allò...*

possessius: *meu, teu, seu, nostre, vostre...*

quantitatius: *molt, poc, bastant, gaire...*

numerals: *un, dos, tres, quatre...; primer, segon, tercer...; un terç...*

indefinites: *qualsevol, altres...*

interrogatius: *què, qui, on...*

relatius: *que, què, qui, el qual, on...*

Podeu veure que hi ha determinants i pronoms que són iguals. Dependrà del context que siguin una cosa o l'altra. Si acompanyen un nom són determinants, i si el substitueixen, pronoms.

PARAULES INVARIABLES (només tenen una forma)

ADVERBI: paraula invariable que modifica el significat d'un adjectiu, un verb o un altre adverbi.

Els adverbis poden ser:

de temps: *ara, abans, després, mai...*
de lloc: *aquí, allà, davant, darrere...*
de mode o manera: *bé, malament...*
de quantitat: *gaire, gens, poc, prou, massa...*
d'afirmació o negació: *sí, no, prou, també, tampoc...*
de dubte: *potser*

Moltes paraules acabades amb *-ment* són adverbis de manera: *tranquil·lament, alegrement, pacíficament...*

CONJUNCIÓ: paraula invariable que relaciona paraules o oracions de la mateixa categoria.

Les conjuncions poden ser:

copulatives: *i, ni...*
disjuntives: *o...*
distributives: *ara... ara...*
adversatives: *però, sinó...*
consecutives: *doncs, per tant...*

PREPOSICIÓ: paraula invariable que relaciona paraules, sintagmes o oracions quan un d'aquests elements depèn de l'altre. Ex: *a, amb, de, en, per; cap a, contra, entre, fins, des de...*

ELS SINTAGMES

Les paraules formen grups més grans en una oració, els sintagmes. Segons quin sigui el nucli, és a dir, la paraula més important, d'aquests sintagmes o grups de paraules tindrem les possibilitats següents, entre altres de menys freqüents:

EL SINTAGMA NOMINAL (SN): el seu nucli és un nom o substantiu: *El sol; La taula verda; El noi del davant; El carrer estret; Una dona...* Pot fer les funcions de Subjecte, Complement Directe, Atribut, Complement Predicatiu.

SINTAGMA VERBAL (SV): el seu nucli és un verb: *surt per l'est; està trencada; porta una motocicleta; està molt transitat; condueix un cotxe...* És el Predicat.

SINTAGMA PREPOSICIONAL (SP o SPrep.): el seu nucli és un nom, però va introduït per una preposició: *de fusta; a les onze; sota la taula...* Pot fer la funció de Complement del Nom (i de l'adjectiu i de l'adverbi); Complement Indirecte, Complement Circumstancial, Complement de Règim Verbal i, en alguns casos concrets, Complement Directe o Atribut.

SINTAGMA ADVERBIAL (SAdv.): el seu nucli és un adverbi: *aquí, pertot arreu...* Generalment fa la funció de Complement Circumstancial.

SINTAGMA ADJECTIVAL (SAdj.): el seu nucli és un adjectiu, tot i que sovint els podem trobar

sols: *molt alt, gran, vermell...* Pot fer les funcions de Complement del Nom, Atribut o Complement Predicatiu.

FUNCIÓ SINTÀCTICA

Dintre de les oracions, els sintagmes tenen una funció determinada. En l'exemple del principi, per posar un cas, tindríem: *El sol* (SN en funció de subjecte) *surt* (nucli del SV) *per l'est* (Sprep. que dins del SV fa la funció de Complement Circumstancial).

Les funcions sintàctiques més habituals són:

SUBJECTE (Subj.): acostuma a ser un SN, tot i que també pot ser una oració. Designa qui realitza o a qui es refereix l'acció del verb.

En Lluís passejava tranquil per l'avinguda.

COMPLEMENT DEL NOM (CN): concreta o amplia el significat d'un nom, el complementa. En general pot ser un adjectiu o un SPrep., tot i que també pot ser una oració.

Vaig visitar el pis de la cantonada.

El complement que trobareu a continuació són els **COMPLEMENTES DEL VERB**

ATRIBUT (Atr.): és el complement dels verbs copulatius. Els verbs copulatius no tenen cap rellevància semàntica (es poden suprimir), únicament fan de nexa entre el subjecte i l'atribut.

En Joan és alt. [En Joan, alt]
Aquest anell és d'or. [Aquest anell, d'or]

L'atribut pot ser un SN, SAdj., SPrep., SAdv. o una oració. Els principals verbs copulatius i que per tant tenen atribut són: *ésser, estar i semblar*.

COMPLEMENT DIRECTE (CD): és el complement dels verbs transitius. Els verbs transitius són precisament els que necessiten un CD per completar el seu significat. Sense aquest complement, la frase queda incompleta. Pot ser un SN o una oració. En general, mai no va introduït per una preposició, però sí que la pot dur davant de pronoms personals forts o certs pronoms relatius i indefinits.

Hem vist el Marc a la parada del mercat.

COMPLEMENT INDIRECTE (CI): és el complement que indica qui rep l'acció del verb. Sempre és un SPrep. Es pot substituir pel pronom feble *li*.

Dóna la llibreta al Miquel. / Dóna-li la llibreta.

COMPLEMENTES CIRCUMSTANCIALS (CC): és el complement que fa referència a les circumstàncies externes en què es dona l'acció. Normalment al·ludeix al lloc, al moment o a la

manera, però hi ha altres opcions menys habituals. Acostuma a ser un Sprep., un Sadv. o un SN, tot i que també pot ser una oració. No és un complement exigít pel verb, per això pot anar al davant, al mig o al final de la frase.

En Lluís ha caigut a l'escala. (CC de Lloc)
El Martí vindrà la setmana vinent. (CC de Temps)

COMPLEMENT PREPOSICIONAL O DE RÈGIM VERBAL (CPrep. o CRV): és un complement que necessiten alguns verbs per complementar el seu significat. Sempre s'uneix al verb mitjançant una preposició (*a, en, per, amb, de*). Convé distingir entre el CRV (exigít pel verb) i el CC (opcional).

La Mireia es burla de tothom.
El Pere i el Joan juguen a futbol.
Sempre parlen de política.

COMPLEMENT PREDICATIU (CPred.): és un complement que es refereix al verb i a un nom (ja sigui el subjecte o el CD) amb el qual concorda en gènere i nombre. És a dir, té una doble funció: complementa el verb, però també el subjecte o el CD.

En Lluís ha trobat la Marta molt pàl·lida. (Complementa el verb *ha trobat* i el nom *Marta*)
El Jordi s'ha tornat boig. (Complementa el verb *ha tornat* i el nom "Jordi")

Categories Gramaticals	Sintagmes	Funcions sintàctiques
Nom o substantiu	Sintagma nominal	Subjecte
Verb	Sintagma verbal	Complement del nom
Adjectiu	Sintagma preposicional	Atribut
Determinant	Sintagma adverbial	Complement directe
Pronom	Sintagma adjectival	Complement indirecte
Adverbi		Complement circumstancial
Conjunció		Complement de règim verbal
Preposició		Complement predicatiu